

ADVIESNOTA voor burgemeester en wethouders

Openbare besluitenlijst

Zaaknummer: 15942-2026

Medewerker	:	Michel Bruggeman
Team	:	Werk Inkomen Zorg
Datum	:	14 april 2026
Portefeuillehouder	:	wethouder Herman Engberink

<p>BIJLAGEN:</p> <p>☒ Aanvraagformulier Vangnetuitkering Participatiewet 2025</p> <p>☒ Raadsvoorstel Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet 2025</p> <p>☒ Woordvoeringslijn Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet 2025</p>
<p>AFSTEMMING MET</p> <p>☒ team Bedrijfsvoering</p> <p style="padding-left: 20px;">☒ financieel en communicatie</p>
<p>☒ Openbaar</p> <p>☐ Vertrouwelijk</p>
<p>ONDERWERP</p> <p>Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet 2025</p>

BESLUIT burgemeester en wethouders

1. In te stemmen met de verklaring die in het aanvraagformulier voor de Vangnetuitkering Participatiewet 2025 wordt gegeven.
2. De gemeenteraad op grond artikel 10, eerste lid, onderdeel d, Besluit Participatiewet voor te stellen om in te stemmen met de verklaring van het college.
3. Vast te stellen dat met dit voorstel de toezegging aan de gemeenteraad nummer 46: Toelichting extra re-integratiebudget is afgedaan.

SAMENVATTING

De gemeente Olst-Wijhe vraagt een Vangnetuitkering Participatiewet 2025 aan omdat de uitgaven voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies in 2025 fors hoger waren dan het beschikbare rijksbudget. Dit wordt vooral veroorzaakt door een sterke stijging van de instroom in de uitkering. De gemeente heeft aantoonbaar en structureel maatregelen genomen om het tekort te beperken en mensen zoveel mogelijk richting betaald werk te begeleiden en met succes want ook de uitstroom uit de uitkering is toegenomen. In het aanvraagformulier heeft het college een analyse gegeven van het tekort en verklaart het dat het maatregelen heeft getroffen om het tekort te reduceren. Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om in te stemmen met de verklaring van het college zodat het aanvraagformulier bij de Toetsingscommissie Vangnet Participatiewet kan worden ingediend.

AANLEIDING

Gemeenten ontvangen jaarlijks een budget om de bijstandsuitkeringen mee te kunnen betalen, het zogenoemde BUIG-budget (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten). Dit is geregeld in artikel 69 van de Participatiewet. Het is een specifieke uitkering en valt daarmee niet onder het gemeentefonds. Tekorten en overschotten komen voor eigen rekening van gemeenten. De verantwoording over de besteding van dit geld verloopt via de SiSa-systematiek (Single information Single audit).

Daarbij gaat het om het totaal van de lasten van uitkeringen van:

- Participatiewet;
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW);
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ);
- Loonkostensubsidies (ook voor beschut werk);
- Besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ).

De budgetteringssystematiek is erop gericht dat gemeenten maatregelen nemen om de bijstandslasten te reduceren. Uitvoeringskosten, kosten van re-integratie/participatie, bijzondere bijstand en ander minimabeleid behoren hier niet toe.

Vangnetuitkering

Het kan voorkomen dat gemeenten tegen een tekort aanlopen. Gemeenten met een omvangrijk tekort komen onder voorwaarden in aanmerking voor een aanvullend budget. Dit heet de 'vangnetuitkering'. De vangnetuitkering is gebaseerd op intergemeentelijke solidariteit en wordt bekostigd uit het macrobudget van 2 jaar later. Het betreft dus geen extra budget dat beschikbaar wordt gesteld. Alle gemeenten tezamen stellen van het macrobudget de middelen beschikbaar. Gemeenten hebben er dus financieel belang bij dat de Participatiewet zo effectief mogelijk wordt uitgevoerd. Het doel van het vangnet is financiële risico's te limiteren die gemeenten hebben bij het uitvoeren van de Participatiewet. Dat is een bestuurlijke afspraak tussen rijk en VNG.

Het definitieve BUIG-budget voor Olst-Wijhe voor 2024 van € 3.792.113 was ruim niet voldoende om de nettolasten (uitgaven minus ontvangsten) van € 4.006.829 van te betalen. Hierbij wordt opgemerkt dat het definitieve BUIG-budget voor 2025 van € 3.992.348 dus al lager is dan de netto uitgaven van een jaar eerder, te weten 2024. Daarnaast hebben we te maken gehad met een behoorlijk hoge instroom in 2025 waardoor het klantenbestand verder is toegenomen. Dit heeft tot nettolasten van € 4.664.730 geleid in 2025. Dit betekent een tekort van in totaal € 672.382 (is 16,8%) ten opzichte van het ontvangen rijksbudget.

Vanwege eerdere tekorten in de periode 2022 tot en met 2024 (respectievelijk 6,3%, 5,7% en 5,7%) kunnen wij in aanmerking komen voor het nieuwe uitgebreide vangnet met een eigenrisicodrempel van 5%. Wij vragen dan ook een vangnetuitkering van € 372.956 aan. Als wij de vangnetuitkering ontvangen dan bedraagt ons eigen risicodeel een bedrag van € 299.426 dat wij uit eigen middelen moeten voldoen (zoals opgenomen in de Tweede Berap 2025).

Ter informatie wordt nog gemeld dat er over 2025 55 gemeenten zijn die een tekort hebben dat groter is dan de eigenrisicodrempel. Het aantal gemeenten dat meer uitgaf dan het ontvangen BUIG-budget ligt dus nog hoger dan het genoemde aantal van 55.

BEOOGD RESULTAAT

Het aanvragen en toegekend krijgen van een Vangnetuitkering Participatiewet 2025.

KADER

Participatiewet

Toezegging aan de gemeenteraad nummer 46: Toelichting extra investering re-integratiebudget

ARGUMENTEN VOOR

Beslispunt 1

Om in aanmerking te komen voor een Vangnetuitkering moet het daarvoor bestemde aanvraagformulier uiterlijk 15 augustus 2026 worden ingediend bij de onafhankelijke Toetsingscommissie Vangnet Participatiewet. In het aanvraagformulier moet het college een analyse geven van het tekort en verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad dient in te stemmen met de verklaring van het college.

Wat mag de gemeenteraad van het college verwachten?

- Het college geeft de gemeenteraad via een *analyse* inzicht in de oorzaken van het tekort op het BUIG-budget. Deze analyse kan zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen bevatten.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een kwantitatieve en kwalitatieve toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.

In dit voorstel wordt verder niet ingegaan op de inhoudelijke onderbouwing van bovengenoemde punten. Hiervoor wordt verwezen naar het bijgevoegde aanvraagformulier waarin ook een korte samenvatting staat beschreven.

Beslispunt 2

Wat wordt verwacht van de gemeenteraad?

In de aanvraag verklaart het college 'dat het maatregelen heeft getroffen om te komen tot tekortreductie'. Deze verklaring moet de instemming hebben van de gemeenteraad. Alleen de gemeenteraad informeren is dus niet voldoende. Met de instemming van de gemeenteraad stelt de gemeenteraad vast dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die het heeft getroffen om het tekort te reduceren. De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft. De gemeenteraad hoeft het dus niet eens te zijn met de maatregelen.

Beslispunt 3

Toezegging aan de gemeenteraad nummer 46: Toelichting extra re-integratiebudget
In de raadsvergadering van 30 juni 2025 is bij het vaststellen van de Kadernota 2026-2029, waar het structureel verhogen van het re-integratiebudget onderdeel vanuit maakte, aan de gemeenteraad toegezegd om de effecten hiervan te presenteren in de jaarrekening 2025.

In de jaarrekening 2025 wordt hier ook aandacht aan besteed. Echter is nu ook duidelijk geworden dat het tekort op het BUIG-budget dusdanig hoog is dat wij een Vangnetuitkering gaan aanvragen. Onderdeel van deze aanvraag is dat het college moet aangeven hoe het tekort is ontstaan en daarbij wordt ook onder andere ingegaan op de samenstelling van het klantenbestand en de gerealiseerde uitstroom (in 2025 een stijging van 23% ten opzichte van 2024). Hierbij wordt wel opgemerkt dat het structurele budget ter versterking van de re-integratie dienstverlening ad € 80.000 pas vanaf 2026 beschikbaar is gesteld.

Met de uitgebreide toelichting zoals verwoord in het aanvraagformulier voor de Vangnetuitkering wordt dus al invulling gegeven aan hetgeen is toegezegd en deze is hiermee afgedaan.

ARGUMENT TEGEN

Er zijn geen argumenten tegen want als de aanvraag niet wordt ingediend dan ontvangen wij geen Vangnetuitkering en komen deze kosten volledig voor rekening van de gemeente.

RISICO'S

Bij de jaarrekening 2025 is ervan uitgegaan dat we de Vangnetuitkering van € 372.956 ontvangen. Als onze aanvraag (deels) niet wordt toegekend betekent dit een financieel nadeel voor de gemeente dat ten laste komt van de algemene middelen.

FINANCIËN

Zie risico's.

DUURZAAMHEID

Niet van toepassing.

PARTICIPATIE

Niet van toepassing.

COMMUNICATIE

Er is met communicatie een woordvoeringslijn opgesteld (zie bijlage).

PLANNING EN UITVOERING

Als u instemt met dit voorstel dan wordt het aanvraagformulier op 26 mei 2026 ter instemming voorgelegd aan de gemeenteraad. Als de gemeenteraad instemt dan wordt het aanvraagformulier ingediend. De Toetsingscommissie beoordeelt dan of de aanvraag aan alle voorwaarden voldoet en adviseert vervolgens de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen. De minister neemt in beginsel het advies van de Toetsingscommissie over. Medio oktober 2026 ontvangen wij het besluit op de ingediende aanvraag.